

пріоритети і проводити оцінку потреб сфери громадського здоров'я у конкретній ситуації; здатність розробляти варіанти стратегій, політик та визначати окремі інтервенції, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я населення, та оцінювати їх ефективність; здатність аналізувати вплив різних детермінант на здоров'я населення та обґрунтовувати відповідні заходи з їх попередження; здатність оцінювати ризики та обґрунтовувати доцільні дії у відповідь на надзвичайні ситуації в сфері громадського здоров'я; здатність аналізувати стратегії, політики та інтервенції в сфері громадського здоров'я та пропонувати заходи щодо підвищення ефективності використання наявних коштів та багато інших.

Висновки. Таким чином, впровадження освітньо-наукової програми підготовки фахівців у сфері громадського здоров'я в ТДМУ та концепції безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я в Україні буде сприяти забезпеченню компетентісного підходу до процесів реформування системи охорони здоров'я України та підвищенню якості освіти в галузі знань охорона здоров'я.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII – Інтернет ресурс.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я» № 302, 28 березня 2018 р. – Інтернет ресурс.

Солтик О.О., кандидат наук фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Хмельницький національний університет

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ РОБОТИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

***Анотація.** В статті розглядається роль вчителів фізичної культури у питаннях збереження здоров'я молоді. Акцентовано увагу на закордонному досвіді професійної підготовки учителів фізичної культури.*

***Ключові слова:** вчитель фізичної культури, професійна підготовка, здоров'я.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема забезпечення якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є однією із важливих у сучасній освіті. Успішне вирішення освітніх завдань, які полягають у збереженні здоров'я молоді, організації їх рухової активності, забезпеченні високого рівня розвитку рухових вмінь та навичок, підвищенні адаптаційних та функціональних резервів організму тощо, в великій мірі обумовлені рівнем підготовки педагога, якістю формування професійних компетентностей, індивідуальними якостями особистості педагога тощо.

Сучасний стан життя людини, що характеризується зниженням рухової активності молоді, погіршенням рівня здоров'я, викликаним внаслідок масової інформатизації суспільства, всебічного впровадження в різні сфери життєдіяльності людини автоматів та механізмів тощо, лише підвищує роль та значення професії вчителя фізичної культури. Водночас вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури повинно базуватись на існуючих реаліях, враховувати сучасні тенденції вищої школи, включати в себе новітні підходи і напрямки підвищення якості професійного навчання, враховувати прогресивний закордонний досвід.

Зв'язок дослідження з важливими науковими завданнями. Дослідження проводилось відповідно до плану наукової та науково-організаційної діяльності Хмельницького національного університету в межах науково-дослідної роботи «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (2014 – 2017 рр.) (державний реєстраційний номер 0114U005266).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагома роль учителів фізичної культури у вирішенні оздоровчих завдань, покращенні і збереженні здоров'я молоді пояснюють існуючий інтерес з боку науковців до питань якісної підготовки висококваліфікованих кадрів до здоров'язбережувальної роботи.

Значну увагу приділив професійній підготовці майбутніх фахівців у сфері фізичної культури О. Димінський [3]. Серед таких важливих аспектів професійної підготовки, як необхідність збагачення рухового досвіду, формування культури рухів, учений наголошує на необхідності популяризації здорового способу життя, спрямування зусиль на покращення здоров'я молоді.

Л. Іванова [5], А. Петров [7] у процесі професійної підготовки пропонують особливу увагу приділяти підготовці майбутніх вчителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи та отримання вчителями здоров'язберігаючої освіти, формуванням у вчителів здоров'язбережувальної компетентності. В. Данилко [2] разом із формуванням здоров'язбережувальної компетентності відмічає важливість у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури «формування системи відповідних ціннісних орієнтацій та установок активної життєвої позиції, позитивної мотивації до саморозвитку та самовдосконалення, відповідальності за власне здоров'я і самореалізацію у соціальному та професійному середовищі» [2, С.238].

О. Радіонова [8], Н. Мацола, Л. Щур [6] відмічають важливість спрямування професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів.

Водночас поступове входження української освіти до європейського освітнянського простору вимагає уніфікації системи підготовки фахівців у вищій школі, модернізації процесу навчання, яка б дозволяла особам, що здобувають освіту, буди мобільними у плані отримання освітніх послуг, розширюватиме можливості щодо проходження практик та стажування в закладах освіти інших країн, працевлаштування та отримання другої вищої освіти тощо. Нерівномірний розвиток країн, розробка нових педагогічних технологій у світі

та впровадження їх у навчальний процес, глобальна інформатизація суспільства тощо, потребують глибокого і всебічного їх аналізу, з метою пошуку позитивного досвіду і подальшого впровадження його в національну освіту. З огляду на це проведемо аналіз та визначимо певні особливості професійної підготовки вчителів фізичної культури в інших країнах.

Мета статті: охарактеризувати прогресивний закордонний досвід, присвячений питанням професійної підготовки учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Здійснюючи аналіз закордонної освіти важливо зазначити те, що вона також знаходиться в стані реформування та модернізації. Це відображається у переосмисленні різних термінів і понять, постановці нових цілей та завдань перед фізичною культурою, пошуку нестандартних та інноваційних шляхів вирішення тощо.

Прикладом змін у фізичній культурі можна показати переорієнтацію шкільної програми фізичного виховання у США [10]. Так, в американських школах на уроках фізичного виховання поступово змінюється пріоритет з вивчення і отримання навичок з різних видів спорту, участі у спортивних змаганнях, досягнення високого результату на індивідуальний особистий фізичний розвиток, покращення психофізіологічного стану учня, готовності до майбутньої професії тощо. А це в свою чергу вимагає серйозної переорієнтації фахової підготовки вчителів фізичної культури. Так, майбутні вчителі фізичної культури повинні краще розумітись на питаннях здоров'язбереження, володіти сучасними оздоровчими технологіями, мати достатньо знань і вмінь щодо організації оптимальної рухової активності учня тощо.

Як зазначила Т. Дерека [4], характерними рисами професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у США є диференціація і індивідуалізація навчання в межах особистісного підходу, поглиблене практичне спрямування кожного навчального курсу. Також важливий є тісний міждисциплінарний зв'язок, який відображається у формуванні у майбутнього вчителя фізичної культури комплексних компетентностей, утворених на основі інтеграції знань і умінь, отриманих із різних дисциплін. Загалом студенти формують свою власну траєкторію навчання, яка полягає у самостійному визначенні навчального навантаження, вибору курсів з різних видів рухової активності, форм і методів організації занять. Під час професійного навчання акцент робиться на тісну взаємодію теоретичної і практичної підготовки.

Під час підготовки широко використовується проблемне навчання, методи моделювання, рольових ігор тощо. Вагомим значення у ході навчання набуває дискусія, коли кожен студент повинен висловити свою власну позицію по відношенню до досліджуваної проблеми.

Продовжуючи закордонний досвід зупинимось на особливостях забезпечення фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах Великобританії. Характерною особливістю шкільної фізичної культури є

розширення видів спорту, впровадження у навчальний процес з фізкультури нетрадиційних видів рухової активності, збільшення можливостей учнів стосовно вибору видів спорту та фізичних вправ, якими учні можуть займатися на уроках з фізичної культури. Зайняття фізичними вправами за інтересом не тільки сприяють підвищенню ефективності уроків, також позитивно відображаються на бажаннях учнів займатися самостійно у поза навчальний час. Поряд із традиційними формами організації навчальних занять у Великобританії широко використовується почергова освіта, сутність якої полягає у поєднанні теоретичної і практичної підготовки упродовж року. Спочатку семестру студенти вивчають необхідні дисципліни, наступний закріплюють отримані знання у ході проходження практик. Поширеним у процесі професійної підготовки є закріплення відповідальних викладачів (тьюторів) за групою студентів, які допомагають студентам краще навчатися, забезпечують зв'язок між студентами та професорсько-викладацьким складом [9].

Звертаючи увагу на досвід Китаю, можна відмітити те, що як вся сфера фізичної культури і спорту, так професійна підготовка фізкультурних кадрів знаходиться в центрі державної політики. Загалом сфера фізичного виховання у Китаї спрямована на підготовку здорової, фізкультурно-грамотної молоді, здатної до високої працездатності і активної життєдіяльності [1]. Характерною рисою Китайської фізкультурної освіти є збереження у фізичному вихованні історично сформованих форм фізичної культури. Прикладом таких форм є китайська гімнастика «Цигун», оздоровчі системи (тайцзі-цюань) та ін. Важливими завданнями фізичної культури шкільного віку є: сприяння оптимальному фізичному розвитку; формування важливих соціальних якостей (дисциплінованість, відповідальність, чесність, справедливість тощо); розвиток основних рухових навичок; формування інтересу і любові до спорту.

Значні вимоги пред'являються і до підготовки вчителів фізичної культури. Окрім загальних обов'язків вчителя надавати базові знання з санітарних норм, стимулювати зацікавленість учнів до власного здоров'я, до розвитку особистості, ознайомлювати з основними видами спорту, у професійні обов'язки вчителя також включені і інші. Так, вчитель повинен вміти проводити спортивні свята, викладати селективні курси, здійснювати профілактику різних захворювань, зокрема порушення чи неправильне харчування, захворювання зору, різних інфекційних захворювань тощо. Для цього у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури в Китаї передбачено курси з «Охорони здоров'я», де студенти отримують знання, пов'язані із методами лікування захворювань за допомогою різних східних оздоровчих систем [1].

Здійснивши аналіз особливостей підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у країнах, які утримують лідерські позиції як за освітянськими показниками, так мають кращі досягнення і у спортивній сфері, перейдемо до висвітлення можливого впровадження позитивного досвіду в українській освіті. Розробляючи педагогічну систему підготовки вчителів фізичної культури

важливо, щоб вона була дієва і ефективна, враховувала сучасні реалії, зокрема мала випереджувальний характер. Швидкі темпи реформування освіти, впровадження сучасних технологій, підвищення комунікації між учасниками освітнього процесу через соціальні групи тощо ставлять нові вимоги до майбутніх педагогів, зокрема вчителів фізичної культури. При цьому не достатньо орієнтуватись лише на сучасний стан. Чотирирічне відставання у підготовці бакалаврів вимагає прогнозування та передбачення на кілька років вперед тенденцій розвитку освіти.

У цьому зв'язку є, на наш погляд, два дієвих шляхи підвищення якості підготовки вчителів фізичної культури. Перший – підготовка вчителів нової формації, які мають постійне спрямування на саморозвиток, самовдосконалення, підвищення свого професійного рівня [11]. Інший шлях, це врахування позитивного досвіду тих країн, які мають кращі досягнення в науковій і освітянській галузі.

Проведений нами аналіз закордонного досвіду дозволив виявити низку важливих особливостей, пов'язаних із професійною підготовкою. Зокрема, це можливість здійснювати студентами вибір під час навчання. Причому вибір може стосуватись не лише предмета, студенти можуть вибирати курси, рівень знань, розробляти власні оздоровчі програми. Саме по собі поняття вибору в освіті має величезне значення. Воно підвищує внутрішню мотивацію до навчання, підвищує відповідальність тощо. Позитивним на наш погляд збільшення ваги педагогічної практики. Це дає можливість майбутнім випускникам краще пристосуватись до майбутньої професії, скоротити термін і полегшити адаптацію до діяльності вчителя фізичної культури.

Також особливе значення відіграє гуманізація освіти, переорієнтація професійної підготовки і майбутньої діяльності на індивідуальний фізичний розвиток, здоров'язбереження учнів, впровадження у навчання оздоровчих систем, нетрадиційних видів рухової активності. Це у свою чергу вимагає поглиблення медичних знань, основ здоров'я, профілактики захворювань та попередження травматизму. Позитивним є врахування національних традицій, історичного досвіду розвитку сфери фізичної культури у своїй країні. Включення до навчальної програми народних видів рухової активності.

Висновок. Аналіз закордонного досвіду показав наявність значної уваги до професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури не лише з боку вищих навчальних закладів, а і на державному рівні. У ході теоретичного аналізу виявлено цілу низку особливостей професійної підготовки, реалізація яких позитивна для національної освіти. Зокрема, збільшення можливостей вибору у ході навчання, підвищення ролі практичної підготовки, в тому числі педагогічної практики, розширення компетентностей вчителя фізичної культури з медичних знань, питань здоров'я збереження, оздоровчих систем.

Перспективи подальших розвідок. Серед важливих напрямів подальшого впровадження результатів дослідження є розробка стандартів, удосконалення освітніх програм та навчальних планів підготовки учителів фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Ван Сюе Мань. Особенности системы государственного управления физической культурой и спортом в КНР / Мань Ван Сью // Слобожанський науково-спортивний вісник. - 2008. - № 4. - С. 217-221.
2. Данилко В. М. Формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців фізичної культури [Електронний ресурс] / В. М. Данилко // Молодий вчений. – 2018. – № 3(1). – С. 236-239.
3. Деминский А. Ц. Основы теории и методики физического воспитания / А. Ц. Деминский – Донецк: АО Донеччина, 1995. – 520 с.
4. Дерка Т. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у США / Continuing Professional Education : Theory And Practice (Series: Pedagogical Sciences) Issue №1-2 (46-47), 2016. С. 71-76.
5. Іванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Любов Іванівна Іванова; Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2007. – 22 с.
6. Мацола Н. П. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності школярів [Електронний ресурс] / Н. П. Мацола, Л. Щур // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2017. – Вип. 5К. – С. 197-200.
7. Петров А. О. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі професійної підготовки [Електронний ресурс] / А. О. Петров // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. – 2014. – № 1. – С. 203-207.
8. Радіонова О. Л. Сутність проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді / О. Л. Радіонова // Наукові записки КДПУ. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти / ред. кол. : С. П. Величко [та ін.]. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – Вип. 9, ч. 3. – С. 58-61.
9. Education system in UK [Electronic resource]. – Access Mode : http://www.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/219167/v01-2012uses.pdf.
10. Maurer M. R. Steps to Successful Physical Education / Maurer, Marcy R., Jordan, Pat J. // Teacher Education Workshop : Physical Educator. – 2006. – V. 63, n.1. – P. 53-56.
11. Pavliuk O. S., Chopyk T. V., Antoniuk O. V., Pavliuk Ye. O., Soltyk O. O., Biliński J. Pedagogical Technology of Physical Education Teachers' Professional Self-Improvement // Наука і освіта. – 2017. – №4. – 101-106.